

Waardevolle arbeid

De sociale leer van de Kerk

De sociale leer van de Kerk

Het evangelie roept ons op om ons in te zetten voor onze naasten. Maar hoe weet je nu wat er gedaan moet worden, zeker in een wereld die steeds complexer geworden is? Steeds meer mensen ontdekken dat de sociale leer van de Kerk helpt bij het vinden van antwoorden op deze vragen.

De sociale leer van de Kerk is ontstaan als een antwoord op concrete problemen in de samenleving tijdens de industrialisatie eind 19e eeuw. Vanaf dat moment is de sociale leer steeds verder uitgewerkt.

Het belangrijkste uitgangspunt van de katholieke sociale leer is de menselijke persoon. De mens is het beeld van God (*Gen. 1, 27*). Daarom komt iedere mens een waardigheid toe, die je als persoon nooit verliest.

De sociale leer van de Kerk is ten diepste verbonden met onze roeping en met het vieren van de sacramenten. We worden gevoed door de sacramenten om onze band met Christus te versterken en om te getuigen van Gods liefde in woord en daad. Die liefde is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt.

De katholieke sociale leer is in 2004 samengevat in het 'Compendium van de sociale leer van de Kerk' (ISBN 978-90-6858-782-1).

Over arbeid

Arbeid is een menselijke activiteit die van belang is voor het levensonderhoud. Arbeid is daarnaast van belang voor de ontplooiing van de persoon en zijn of haar talenten, voor het onderhouden van een netwerk van relaties tot opbouw van de samenleving. Datzelfde geldt voor onbetaalde arbeid. Onbetaalde arbeid is evenzeer van belang vanuit de vraag: wat kan ik betekenen voor een ander?

De sociale leer van de Kerk benadrukt dat arbeid voor een mens niet alleen broodwinning inhoudt, maar ook zelfontplooiing betekent. De arbeid in de samenleving moet daarom zodanig zijn ingericht dat mensen tot hun recht komen en daadwerkelijk het hunne kunnen bijdragen en opbouwen.

Iedere mens is geroepen om zijn of haar van God ontvangen talenten in te zetten, tot opbouw van de samenleving en in dienst van de naaste. Juist in de omgang met anderen komen de van God gekregen talenten van een mens tot ontplooiing.

De mens moet geen slaaf worden van zijn arbeid. Dat gebeurt als het loon onvoldoende is (de arbeider is zijn loon waard), of wanneer werk een doel op zich wordt. Het uiteindelijke doel van arbeid is niet het werk of het geld zelf. "Verzamelt u geen schatten op aarde [...] maar verzamelt u schatten in de hemel [...] Waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn," zegt Christus in het evangelie (*Mt. 6, 19-21*).

De waardigheid van de arbeider

Paus Leo XIII schreef in 1891 de encycliek 'Rerum novarum' naar aanleiding van de grote problemen en uitdagingen in het sociale leven van de 19e eeuw, die het gevolg waren van de industriële revolutie. In de groter wordende steden van de 19e eeuw was er zowel grote rijkdom als grote armoede. Fabrieksarbeiders en hun gezinnen vormden meer en meer een zogeheten industrieproletariaat. Paus Leo XIII vroeg in zijn encycliek onder meer aandacht voor de waardigheid van de arbeiders. "De waardigheid van de mens, die door God zelf met grote eerbied bejegend wordt, mag door niemand ongestraft worden geschonden" (*Rerum novarum*, nr. 32). Deze boodschap is actueel gebleven. De waardigheid van de arbeider dient steeds verdedigd te worden, zowel elders ter wereld als ook in ons land (denk aan mensenhandel en andere vormen van moderne slavernij).

Omdat arbeid zo belangrijk is voor de mens, moet iedereen er toegang toe hebben, zegt de sociale leer van de Kerk. Dat betekent dat het economische systeem moet streven naar volledige werkgelegenheid. Het betekent ook dat mensen toegerust en in staat moeten worden gesteld een positie op de arbeidsmarkt in te nemen. Mensen moeten perspectief hebben op arbeid. Mensen zonder werk lopen het gevaar te worden gemarginaliseerd in de samenleving en slachtoffer te worden van sociale uitsluiting. "In het algemeen is dit een drama dat niet alleen jongeren treft, maar ook vrouwen, minder gespecialiseerde arbeiders, gehandicapten, immigranten, ex-gedetineerden, ongeletterden, al diegenen die meer problemen ondervinden om hun plaats in de arbeiderswereld te vinden" (*Compendium van de sociale leer van de Kerk*, nr. 289).

De Bijbel

Het Oude Testament beschrijft dat God de mens vormt naar zijn beeld en gelijkenis en hem uitnodigt de grond te bebouwen (*Gen. 2, 5-6*) en om de tuin van Eden te bewerken en beheren (*Gen. 2, 15*). Arbeid maakt zo deel uit van de oorspronkelijke toestand van de mens.

Arbeid is een bron van rijkdom of tenminste van de voorwaarden voor een fatsoenlijk leven. In het boek Spreuken wordt gezegd: "Een luie hand brengt armoede, maar ijverige handen maken rijk" (*Spr. 10, 4*).

Arbeid is echter niet het uiteindelijke doel van het leven. Dat is namelijk God. God is oorsprong en doel van het leven. "Beter weinig, met de vrees voor de Heer, dan grote schatten, met onrust erbij" zegt het boek Spreuken (*Spr. 15, 16*).

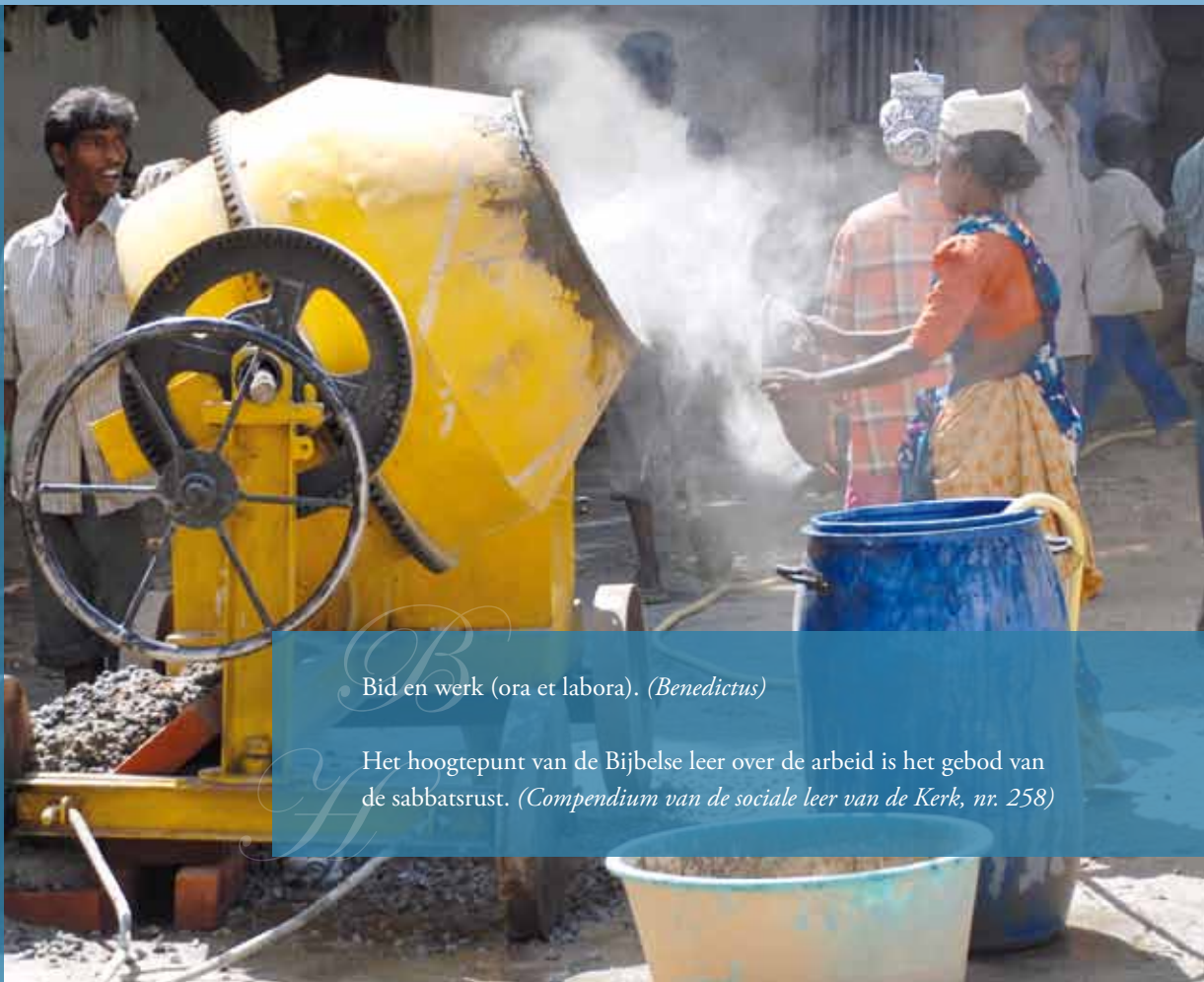
Menselijke arbeid staat ook in dienst van de naaste. Paulus zegt: "Gij weet zelf, dat deze handen voorzien hebben in mijn eigen behoeften en in die van mijn gezellen. In alles heb ik u getoond, dat men door zo te arbeiden de zwakken te hulp moet komen en dat gij de woorden van de Heer Jezus indachtig moet zijn. Hij heeft immers gezegd: Het is zaliger te geven dan te ontvangen" (*Hand. 20, 34-25*).

De arbeid is een eerbetoon aan de gaven van de Schepper en aan de talenten die men gekregen heeft. *(Catechismus van de Katholieke Kerk, nr. 2427)*

De mens is meer waard om wat hij is, dan om wat hij heeft. Zo heeft eveneens alles wat de mensen ondernemen, om een grotere rechtvaardigheid, een betere medemenselijkheid en een meer humane ordening in de sociale verhoudingen te bereiken, meer waarde dan technische vooruitgang. *(Vaticanium II, 'Gaudium et spes', nr. 35)*

Iedereen moet de kans krijgen door zijn arbeid de middelen te verwerven om in zijn levensonderhoud en in dat van de zijnen te voorzien en om ten dienste te kunnen staan van de menselijke gemeenschap. *(Catechismus van de Katholieke Kerk, nr. 2428)*

Hoe waar het ook is dat de mens geboren en geroepen is om te werken, toch dient in de aller-eerste plaats de arbeid de mens en niet de mens de arbeid. *(Johannes Paulus II, 'Laborem exercens', art. 6)*

Bid en werk (ora et labora). *(Benedictus)*

Het hoogtepunt van de Bijbelse leer over de arbeid is het gebod van de sabbatsrust. *(Compendium van de sociale leer van de Kerk, nr. 258)*

Geloofwaardigheid

God legt liefde in ons hart. We worden geroepen die liefde te verbreiden en netten van naastenliefde te knopen. Die liefde, die méér is dan emotie of gevoel, is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt. Het is een liefde met verantwoordelijkheid en verplichting, die het geweten vormt van de mens, en die nauw samenhangt met de twee voornaamste geboden die de Heer ons heeft voorgehouden: “Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” (*Mt. 22, 36-40*).

In de Jakobusbrief lezen we: “Broeders, wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? Kan zo’n geloof hem soms redden? Stel dat een broeder of zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iemand van u zou zeggen: ‘Geluk ermee! Houd u warm en eet maar goed,’ en hij zou niets doen om in hun stoffelijke nood te voorzien - wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, zonder zich in daden te uiten, dood” (*Jak. 2, 14-17*).

De dienst aan de naaste is een onmisbare uiting van ons geloof en heeft alles te maken met geloofwaardigheid!

Bisschop Van den Hende

Foto's: Stockxch

Een uitgave van het bisdom van Breda
I www.bisdombreda.nl
E secretariaat@bisdombreda.nl
T 076 5223444

Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door Skanfonds.

www.bisdombreda.nl
www.bisdomrotterdam.nl

€0,10